P9_TA(2021)0023

Omilitev posledic potresov na Hrvaškem

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 21. januarja 2021 o omilitvi posledic potresov na Hrvaškem (2021/2504(RSP))

(2021/C 456/17)

Evropski parlament,

— ob upoštevanju člena 3 Pogodbe o Evropski uniji,

— ob upoštevanju člena 174, tretjega odstavka člena 175 in člena 212 Pogodbe o delovanju Evropske unije,

— ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 2012/2002 z dne 11. novembra 2002 o ustanovitvi Solidarnostnega sklada Evropske unije ([1]), spremenjene z uredbama (EU) št. 661/2014 ([2]) in (EU) 2020/461 ([3]),

— ob upoštevanju Sklepa št. 1313/2013/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o mehanizmu Unije na področju civilne zaščite ([4]), spremenjenega z Uredbo (EU) 2018/1475 ([5]) in Sklepom (EU) 2019/420 ([6]),

— ob upoštevanju predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. maja 2018, ki je bil posodobljen 14. januarja 2020, o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in o finančnih pravilih zanje ter za Sklad za azil in migracije, Sklad za notranjo varnost in Instrument za upravljanje meja in vizume (COM(2020)0023),

— ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006 ([7]), spremenjene z Uredbo (EU) 2015/1839 ([8]), Uredbo (EU) 2016/2135 ([9]), Uredbo (EU) 2017/825 ([10]), Uredbo (EU) 2017/1199 ([11]), Uredbo (EU) 2017/2305 ([12]), Uredbo (EU, Euratom) 2018/1046 ([13]), Uredbo (EU) 2018/1719 ([14]), Uredbo (EU) 2019/711 ([15]), Uredbo (EU) 2020/460 ([16]), Uredbo (EU) 2020/558 ([17]), Uredbo (EU) 2020/1041 ([18]) in Uredbo (EU) 2020/1542 ([19]),

([1]) UL L 311, 14.11.2002, str. 3.
([2]) UL L 189, 27.6.2014, str. 143.
([3]) UL L 99, 31.3.2020, str. 9.
([4]) UL L 347, 20.12.2013, str. 924.
([5]) UL L 250, 4.10.2018, str. 1.
([6]) UL L 77 I, 20.3.2019, str. 1.
([7]) UL L 347, 20.12.2013, str. 320.
([8]) UL L 270, 15.10.2015, str. 1.
([9]) UL L 338, 13.12.2016, str. 34.
([10]) UL L 129, 19.5.2017, str. 1.
([11]) UL L 176, 7.7.2017, str. 1.
([12]) UL L 335, 15.12.2017, str. 1.
([13]) UL L 193, 30.7.2018, str. 1.
([14]) UL L 291, 16.11.2018, str. 5.
([15]) UL L 123, 10.5.2019, str. 3.
([16]) UL L 99, 31.3.2020, str. 5.
([17]) UL L 130, 24.4.2020, str. 1.
([18]) UL L 231, 17.7.2020, str. 4.
([19]) UL L 356, 26.10.2020, str. 1.

četrtek, 21. januar 2021

— ob upoštevanju Uredbe Sveta (EU) 2016/369 z dne 15. marca 2016 o zagotavljanju nujne pomoči v Uniji ([20]), spremenjene z Uredbo Sveta (EU) 2020/521 ([21]),

— ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 14. oktobra 2020 z naslovom Val prenove za Evropo – ekologizacija stavb, ustvarjanje delovnih mest, izboljšanje življenj (COM(2020)0662),

— ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 375/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. aprila 2014 o ustanovitvi evropske prostovoljske enote za humanitarno pomoč (pobuda „Prostovoljci EU za humanitarno pomoč“) ([22]) spremenjene s popravkom z dne 24. aprila 2014 ([23]),

— ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1257/96 z dne 20. junija 1996 o humanitarni pomoči ([24]), spremenjene z Uredbo (ES) št. 1882/2003 ([25]), Uredbo (ES) št. 219/2009 ([26]) in Uredbo (EU) 2019/1243 ([27]),

— ob upoštevanju medinstitucionalnega sporazuma z dne 2. decembra 2013 med Evropskim parlamentom, Svetom in Komisijo o proračunski disciplini, sodelovanju v proračunskih zadevah in dobrem finančnem poslovodenju ([28]), zlasti točke 11, ter medinstitucionalnega sporazuma z dne 16. decembra 2020 med Evropskim parlamentom, Svetom in Komisijo o proračunski disciplini, sodelovanju v proračunskih zadevah in dobrem finančnem poslovodenju ter novih virih lastnih sredstev, vključno s časovnim načrtom za njihovo uvedbo ([29]),

— ob upoštevanju predloga sklepa Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. oktobra 2020 o uporabi Solidarnostnega sklada Evropske unije za pomoč Hrvaški in Poljski v zvezi z naravnimi nesrečami ter plačilo predplačil Hrvaški, Nemčiji, Grčiji, Madžarski, Irski, Portugalski in Španiji v zvezi z izrednimi razmerami v javnem zdravju (COM(2020)0960),

— ob upoštevanju Sklepa Sveta z dne 30. oktobra 2020 o sprejetju stališča Sveta o predlogu spremembe proračuna Evropske unije št. 9 za proračunsko leto 2020 ([30]),

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 24. novembra 2020 o stališču Sveta o predlogu spremembe proračuna št. 9/2020 Evropske unije za proračunsko leto 2020, priloženem predlogu glede uporabe Solidarnostnega sklada Evropske unije za pomoč Hrvaški in Poljski v zvezi z naravnimi nesrečami ter plačilo predplačil Hrvaški, Nemčiji, Grčiji, Madžarski, Irski, Portugalski in Španiji v zvezi z izrednimi razmerami v javnem zdravju ([31]),

— ob upoštevanju sklepov Sveta z dne 28. novembra 2008 o krepitvi zmogljivosti civilne zaščite prek evropskega sistema medsebojne pomoči na podlagi modularnega pristopa k civilni zaščiti,

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 14. novembra 2007 o regionalnem vplivu potresov ([32]),

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. junija 2008 o krepitvi zmogljivosti odzivanja Unije na nesreče ([33]),

— ob upoštevanju člena 132(2) in 132(4) Poslovnika,

([20]) UL L 70, 16.3.2016, str. 1.
([21]) UL L 117, 15.4.2020, str. 3.
([22]) UL L 122, 24.4.2014, str. 1.
([23]) UL L 123, 19.5.2015, str. 122.
([24]) UL L 163, 2.7.1996, str. 1.
([25]) UL L 284, 31.10.2003, str. 1.
([26]) UL L 87, 31.3.2009, str. 109.
([27]) UL L 198, 25.7.2019, str. 241.
([28]) UL C 373, 20.12.2013, str. 1.
([29]) UL L 433 I, 22.12.2020, str. 28.
([30]) UL C 372 I, 4.11.2020, str. 1.
([31]) Sprejeta besedila, P9_TA(2020)0313.
([32]) UL C 282 E, 6.11.2008, str. 269.
([33]) UL C 286 E, 27.11.2009, str. 15.

A. ker je Hrvaško v zadnjem letu prizadelo več uničujočih potresov, pri čemer je prvi z magnitudo 5,5 22. marca 2020 prizadel Zagreb ter Zagrebško in Krapinsko-zagorsko županijo, še trije pa Siško-moslavško županijo – 28. in 29. decembra 2020 z magnitudo 5,2 in 6,4 ter 6. januarja 2021 z magnitudo 5,0;

B. ker je bil potres, ki je Zagreb z okolico prizadel marca 2020, najmočnejši od leta 1880, v njem pa je bilo poškodovanih več kot 26 000 poslopij, od katerih je bilo 1 900 razglašenih za neuporabne, pri čemer je nastala škoda v višini več kot 11,5 milijarde EUR;

C. ker si mesto Zagreb ter Zagrebška in Krapinsko-zagorska županija še vedno niso opomogli od tega potresa, ki je terjal eno smrtno žrtev, 26 oseb je bilo ranjenih, povzročil pa je tudi hude socialno-ekonomske in kulturne posledice, škodo na infrastrukturi in dolgotrajne psihološke posledice;

D. ker je Evropski parlament novembra 2020 za odpravljanje posledic potresa, ki je marca 2020 prizadel Zagreb, odobril sredstva v višini 683,7 milijona EUR iz Solidarnostnega sklada Evropske unije;

E. ker so zadnji potresi na osrednjem Hrvaškem praktično uničili Petrinjo in hudo prizadeli bližnja mesta Glina, Sisak, Hrvatska Kostajnica, Majske Poljane in druge vasi v Siško-moslavški županiji, pa tudi Zagrebško in Karlovško županijo;

F. ker je v potresih umrlo osem oseb, 36 pa jih je bilo ranjenih, pri čemer je bilo 30 oseb rešenih iz ruševin; ker je bilo poškodovanih več kot 45 000 stavb ([34]) in prizadetih več kot 70 000 ljudi, potresne sunke pa je bilo moč čutiti tudi v Sloveniji, Avstriji, Italiji, na Madžarskem, v Bosni in Hercegovini, Srbiji ter v manjšem obsegu v Nemčiji, na Slovaškem in Češkem;

G. ker je Hrvaška 22. marca in 29. decembra 2020 sprožila mehanizem Unije na področju civilne zaščite in zaprosila za zimske šotore, sisteme razsvetljave in svetlobne stolpe, električne grelnike, zložljive postelje, spalne vreče in bivalne zabojnike;

H. ker je hrvaška vlada 4. januarja 2021 razglasila izredno stanje v najbolj prizadetih županijah, zlasti v Siško-moslavški županiji ter v delih Zagrebške in Karlovške županije;

I. ker so se popotresni sunki nadaljevali tudi v naslednjih dneh in se na prizadetih območjih, tudi na območjih zunaj epicentra, še vedno čutijo; ker so ljudje v stalni negotovosti in strahu pred morebitnimi novimi sunki, do katerih še vedno prihaja vsak dan in zaradi katerih na prizadetem območju še vedno obstaja nevarnost rušenja stavb; ker se vse to dogaja sredi pandemije COVID-19, kar bi lahko v bližnji prihodnosti povzročilo težave z duševnim zdravjem in posttravmatske stresne motnje;

J. ker so prizadeta regija in mesta utrpela ogromno materialno in socialno-ekonomsko škodo, kakršne ni bilo vse od domovinske vojne v 90. letih prejšnjega stoletja, ter potrebujejo nujno in hitro obnovo; ker so potresi številne prebivalce prizadetih območij pripeljali na rob obupa in povzročili posredno škodo na okoliških območjih; ker je bilo to območje že tako zelo socialno prikrajšano in revno in ker bodo imeli nedavni potresi še dodatne negativne finančne in socialno-psihološke posledice za njegove prebivalce in celotno regijo;

K. ker bo treba po ocenah približno 90 % hiš v Petrinji porušiti; ker so bila manjša naselja in vasi okoli Gline, kot so Majske Poljane, že pred potresom delno brez elektrike in vode, zdaj pa so prebivalci še bolj odrezani od osnovne infrastrukture in storitev;

L. ker kaže, da so potresi precej poškodovali nasipe in sisteme za zaščito pred poplavami, kar lahko v tem letnem času z večjimi padavinami in poplavami povzroči dodatno škodo na že tako uničenih območjih;

M. ker je bila lokalna in regionalna infrastruktura hudo poškodovana, uničena je zgodovinska in kulturna dediščina in prizadete so gospodarske dejavnosti, zlasti kmetijstvo, živinoreja in živali, od česar je lokalno prebivalstvo najbolj odvisno;

([34]) V skladu s predhodnimi ocenami hrvaškega ministrstva za prostorsko načrtovanje, gradnjo in državno premoženje (https://mgipu.gov.hr/).

N. ker je bila močno poškodovana lokalna kmetijska infrastruktura, kot so stavbe, stroji, oprema, polja in objekti za skladiščenje krme, ogromno število kmetijskih in hišnih živali pa je pomrlo ali bilo zapuščeno ter so utrpele posledice potresa;

O. ker je zaradi posledic potresa bistveno ovirano delovanje javnih in zdravstvenih ustanov in infrastrukture, kot so ceste in električno omrežje; ker bi se bilo treba posebej osredotočiti na vzpostavljanje osnovne infrastrukture, ki je pred potresom ni bilo, in ker bi bilo treba hitro izpolniti temeljne potrebe in ponovno vzpostaviti dostop do osnovnih storitev v vseh delih prizadetih območij;

P. ker bo treba številne šole popolnoma porušiti, nekaterih univerzitetnih stavb, kot sta fakulteta za metalurgijo in pedagoška fakulteta v Sisku, pa v začetku novega semestra ne bo več mogoče uporabljati za izobraževalne dejavnosti; ker so bile te ustanove pod pritiskom že zaradi pandemije COVID-19, zdaj pa otroci ne morejo niti fizično obiskovati šol niti se šolati od doma;

Q. ker je bilo treba po potresu hitro evakuirati zdravstveni dom v Sisku, zaradi česar so bili bolniki s covidom-19 in drugi bolniki, vključno z invalidi in otroki, izpostavljeni večjim zdravstvenim tveganjem; ker je v zdravstvenih domovih v Glini in Petrinji, vključno z lekarnami, nastala velika škoda; ker so potresi še bolj obremenili hrvaški sistem zdravstva in oskrbe in pospešili širjenje COVID-19, zlasti na prizadetih območjih;

R. ker so nekatera ozemlja v Evropski uniji občutljivejša in potresno bolj ogrožena kot druga; ker je treba prizadevanja za trajnostno obnovo ter protipotresne in odporne gradbene projekte ustrezno uskladiti in spremljati, da bi odpravili gospodarsko in socialno škodo, hkrati pa spoštovali preglednost, primere dobre prakse in pravila o javnih naročilih;

S. ker so nacionalne, regionalne in lokalne oblasti, civilna zaščita, reševalne enote, hrvaške oborožene sile, različne humanitarne organizacije in zlasti več sto prostovoljcev s hitrim in profesionalnim odzivom močno ublažili neposredne posledice potresa;

T. ker pandemija COVID-19 in širitev virusa dodatno otežujeta reševanje in obnovo; ker pandemija COVID-19 bremeni hrvaško gospodarstvo, zaradi česar so potrebna dodatna finančna sredstva;

1. izraža najglobljo solidarnost in sočustvovanje z vsemi posamezniki, ki so jih prizadeli potresi, njihovimi družinami ter s hrvaškimi nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi, ki sodelujejo v prizadevanjih za pomoč;

2. želi pohvaliti nenehna prizadevanja in hiter odziv reševalcev, civilne zaščite hrvaške vojske, prostovoljcev, organizacij civilne družbe, mednarodnih organizacij ter lokalnih, regionalnih in nacionalnih organov in vseh drugih ustreznih akterjev na prizadetem območju, da bi rešili življenja, omejili škodo ter znova vzpostavili osnovne dejavnosti, potrebne za ohranitev dostojnega življenjskega standarda; izraža hvaležnost vsem posameznikom, organizacijam in pobudam, ki so pospešili ta prizadevanja ter zagotovili pomoč in podporo;

3. pozdravlja solidarnost držav članic in drugih držav, ki so v tej nesreči skupaj priskočile na pomoč, med drugim z osnovnimi potrebščinami, finančno pomočjo, prostovoljci in drugimi oblikami pomoči, s čimer lajšajo breme posredovanj; pozdravlja solidarnost, ki so jo institucije EU in mednarodna skupnost izrazile z vzajemno pomočjo v izrednih razmerah; zato poudarja, kako pomemben je mehanizem Unije na področju civilne zaščite za spodbujanje sodelovanja med nacionalnimi organi civilne zaščite po vsej Evropi v neugodnih razmerah in zmanjševanje učinkov izjemnih dogodkov;

4. poziva Komisijo in hrvaške organe, naj opredelijo vse možne načine za zagotavljanje takojšnje pomoči in podpore, da bi zagotovili dostojne in varne življenjske pogoje za številne ljudi, ki so izgubili dom in še vedno nimajo varne namestitve, vsaj v obliki zabojnikov, ki bi lahko omogočili minimalno raven zaščite pred mrzlim zimskim vremenom v prihodnjih mesecih;

5. poziva, naj se posebna pozornost nameni invalidom, starejšim ter otrokom in najstnikom s kritičnimi potrebami, saj so najbolj ranljivi člani družbe; v zvezi s tem pozdravlja vso pomoč, ki jo že zagotavljajo organizacije na terenu;

6. poudarja, da je pomembno posebej poskrbeti za številčno živino ter kmetijske in domače živali, ki so bile med potresom poškodovane ali so se razbežale; v zvezi s tem pozdravlja znatna prizadevanja ministrstva za kmetijstvo, lokalnih in regionalnih organov ter nevladnih organizacij za dobrobit živali in sodelovanje med njimi;

7. poudarja, da so razmere na terenu resne, kar ustvarja znaten in močan finančni pritisk na nacionalne, regionalne in lokalne organe v Hrvaški in bi lahko privedlo do nepopravljivega upada prebivalstva na prizadetih območjih, kjer se ljudje soočajo z uničujočimi socialnimi in gospodarskimi posledicami ter izjemno psihološko in socialno stisko;

8. spodbuja hrvaške oblasti, naj s strokovnjaki Komisije hitro in temeljito ocenijo celotno škodo v Siško-moslavški županiji, da bi se gradbena in protipotresna obnovitvena dela začela takoj, ko bi to dopuščale razmere; poudarja, da se je treba ob začetku regionalnega okrevanja in obnovitvenih del močno osredotočati tudi na spodbujanje trajnostne oživitve gospodarstva in možnosti za preživetje ljudi;

9. spodbuja hrvaške nacionalne, regionalne in lokalne oblasti, naj podrobno spremljajo obnovo ter zagotovijo, da bo ta v skladu z zahtevami za protipotresne stavbe in infrastrukturo, prav tako pa naj uporabijo primere dobre prakse in strokovno znanje iz drugih držav članic; poziva hrvaške oblasti in pristojne institucije, naj upoštevajo izkušnje iz procesa povojne obnove na prizadetih območjih, da bi pojasnili, ali so nepravilnosti pri gradnji privedle do slabe kakovosti in so prispevale k uničujočim posledicam nedavnih potresov; pozdravlja odločitev hrvaške vlade, da kot prvi korak k temu cilju objavi seznam podjetij, ki so sodelovala v procesu obnove;

10. opozarja na težave seizmoloških sistemov, povezane z napovedovanjem potresov v potresno zelo občutljivih regijah jugovzhodne Evrope; poziva Komisijo, naj skupaj z državami članicami okrepi raziskave in izobraževanje, da bi vzpostavili sistem, s katerim bi bili bolje pripravljeni na preprečevanje in obvladovanje podobnih kriz, prav tako pa bi zmanjšali posledice podobnih nesreč;

11. poziva k obsežnejšemu usklajevanju in sodelovanju med raziskovalnimi in razvojnimi institucijami držav članic, zlati tistimi, ki se soočajo s podobnimi tveganji; poziva h krepitvi sistemov zgodnjega opozarjanja v državah članicah ter k vzpostavitvi in krepitvi povezav med različnimi sistemi hitrega obveščanja;

12. poziva hrvaške oblasti, naj v svojem načrtu za okrevanje in odpornost prednostno obravnavajo prenovo ter posebno pozornost namenijo celoviti preventivni prenovi, ki bo zagotovila najvišje seizmološke standarde za najbolj ogrožene stavbe v regijah, ki so najbolj izpostavljene potresom;

13. poudarja, da je v primerih hudih potresov, kot so bili nedavno na Hrvaškem, za ublažitev posledic potrebnega veliko časa, kar bi bilo treba upoštevati pri prihodnji reviziji Solidarnostnega sklada EU, da bi zagotovili dovolj časa za črpanje sredstev po sedanjih rokih za oddajo vlog; poleg tega poudarja, da je treba okrepiti porabo sredstev iz Solidarnostnega sklada Evropske unije tako za odpravo škode kot za povečanje odpornosti v zvezi s podnebnimi spremembami, naravnimi nesrečami in izrednimi razmerami na področju javnega zdravja, da bi bili po nesrečah močnejši;

14. pozdravlja podporo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Kohezijskega sklada za preprečevanje tveganja nesreč, odpornost, energijo in potresno utrjevanje v sedanjem finančnem obdobju; spodbuja hrvaške oblasti, naj te ukrepe ustrezno vključijo v načrtovanje in oblikovanje proračunskih sredstev EU za obdobje 2021–2027; poziva Komisijo, naj bo prilagodljiva pri načrtovanju in spreminjanju nacionalnih operativnih programov, kadar gre za obravnavanje naravnih nesreč;

15. poziva Komisijo, naj v sodelovanju z institucijami EU in Hrvaške oblikuje sistem za hitro razdeljevanje potrebne finančne in drugih oblik pomoči, s katero bi zagotovili hitro okrevanje prizadetih območij, naj z vsemi razpoložljivimi finančnimi sredstvi Hrvaški pomaga na poti do hitrega okrevanja, pa tudi pri zagotavljanju pomoči vsem ljudem v stiski, ter naj zmanjša upravno breme, povezano z dostopom do pomoči in podpore za tamkajšnje prebivalce;

16. poudarja, kako pomembno je pri cepljenju proti COVID-19 dati prednost prebivalcem prizadetih območij; spodbuja hrvaško vlado, naj začne izvajati napovedano odločitev in občuten delež zaloge cepiva preusmeri v Siško-moslavško županijo, da bi nemudoma zaščitili zdravje vseh tamkajšnjih prebivalcev, pomočnikov in delavcev; v zvezi s tem pozdravlja odločitev držav članic, da del svojih zalog cepiva odstopijo Hrvaški;

17. opozarja Komisijo, da bo treba dodatno oceniti in obnoviti novo škodo, ki so jo nedavni potresi povzročili na stavbah, že poškodovanih med potresom marca 2020; zato jo poziva, naj v načrtovanje prenove in zakonodajo v okviru vala prenove vključi ciljno usmerjene ukrepe za obravnavanje potresov in obvladovanje njihovih posledic;

18. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu, Komisiji, vladi Hrvaške, regionalnim in lokalnim oblastem na prizadetih območjih ter vladam in parlamentom držav članic.